

MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

Zdraví 2020

Národní strategie ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí

MUDr. Vladimír Valenta, Ph.D.

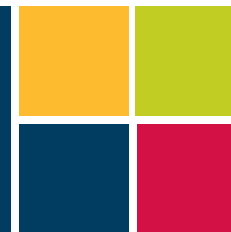
MUDr. Jarmila Rážová, Ph.D.

20. 11. 2015, hotel Olšanka

Současný stav

- Demografický vývoj ve vyspělých zemích přináší nové výzvy pro zdravotnické systémy, stejně tak jako pro společnost;
- Navzdory klesající úmrtnosti roste počet onemocnění (např. kardiovaskulární onemocnění, zhoubné novotvary, diabetes II. typu, duševní poruchy);
- Faktory životního stylu, které nepříznivě působí na zdraví (alkohol, tabák, obezita, nedostatek pohybové aktivity, spotřeba soli) se v České republice nedaří dostatečně ovlivňovat a setkáváme se s rizikovým chováním i u dětí a mladistvých;
- Významnou roli hrají i nové výzvy, jako například antibiotická rezistence, nový nárůst případů černého kašle či incidence HIV;
- Neúměrně rostou náklady na zdravotní péči a rovněž na péči následnou a sociální; zároveň rostou náklady společenské, způsobené nemocnostmi, předčasnými úmrtími, pracovní neschopnostmi, apod.
- Současné fungování zdravotních systémů je dlouhodobě neudržitelné.

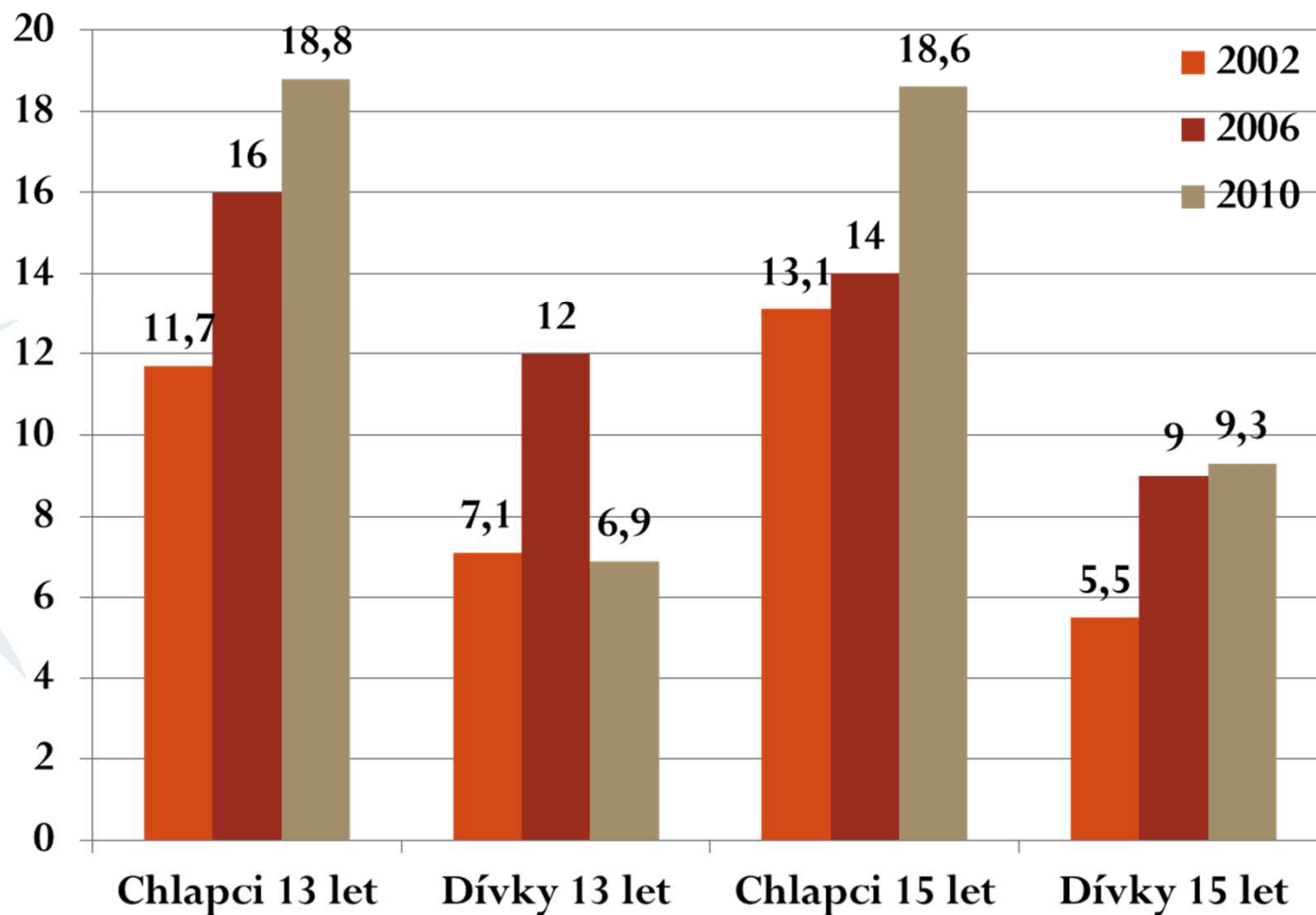
HBSC 2010 - Stravovací zvyklosti

- Doma společně s rodinou jí 75% chlapců a 70,5% dívek.
- Snídá oba víkendové dny naprostá většina dětí – častěji dívky (84,8%) než chlapci (80,9%).
- **Každý všední den snídá** polovina dětí,
  - častěji chlapci - 57,6% než dívky - 49,6%.
- **V 15 letech snídá necelá polovina mládeže.**
- Svačí ve škole naprostá většina dětí (91,6%), a to chlapci i dívky.
- **Obědvají ve škole teplé jídlo - 73,4%** dětí, a to chlapci i dívky.
- Odpoledně nesvačí více než třetina dětí (36,6%), a to chlapci i dívky.
- Polovina dětí, chlapců i dívek, ujídá „něco“ mezi hlavními jídly.

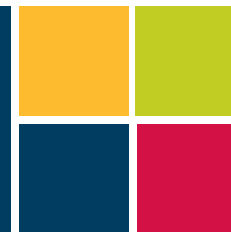
HBSC 2010 - Nadváha a obezita

Vývoj nadváhy a obezity u českých 13 a 15 ti letých dětí v letech 2002-2010

Na základě údajů respondenta-dítěte o své výšce a hmotnosti. HBSC studie 2001/2002, 2005/2006 a 2010

HBSC 2010 - Spotřeba potravin

- 41,8% dětí jí **ovoce** a 31,7% jí **zeleninu min. 1x denně**;
- min. 1x denně pije **nápoje s vysokým obsahem cukru** (kolové apod.) více než pětina dětí (22,2%), čtvrtina chlapců a pětina dívek
- min. 1x denně jí **sladkosti** (bonbony, čokoládu aj.) více než čtvrtina dětí (27,6%),
- *ovoce i zeleninu jí častěji dívky než chlapci (1,5-2x)*
- *podíl dětí, které jedí ovoce minimálně 1x denně, klesá s věkem u obou pohlaví,*
- *podíl dětí, které jedí zeleninu min. 1x denně se s věkem snižuje u chlapců, ne však u dívek*
- *Podíl dětí, které konzumují sladkosti a sladké nápoje. se s věkem zvyšuje. V 15 letech se podobá konzumaci zeleniny.*

HBSC 2010 - Pohybová aktivita

- ✓ vztah mezi pohybovou aktivitou a obezitou (děti, které se méně hýbou, jsou obéznější)
- ✓ vztah mezi pohybovou aktivitou a životní spokojeností (aktivní dítě je více spokojené)
- ✓ vztah mezi pohybovou aktivitou a zdravotním stavem (aktivní dítě má méně zdravotních obtíží)
- **Osvobozeno od školní TV je 9,8% chlapců a 6,0% dívek**
- **Hodiny věnované PA ve volném čase: 0 hod. = 10% dětí**
  - 2-3 hod. denně: 35% chlapců a 25% dívek
  - 1 hod. denně: 30% chlapců a 34% dívek
  - asi 30 min denně: 14% chlapců a 25% dívek
- **Ve volném čase sportuje s rodinou 20% chlapců a méně než pětina dívek (16,7%).**

HBSC 2010 - Pohybová neaktivita

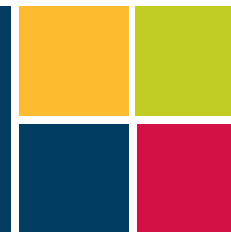

- Více než polovina dětí tráví volný čas s rodinou společným díváním na televizi či DVD, nejvíce u třináctiletých chlapců a dívek (65,3% chlapců a 59,2% dívek)
- **Pasivním sledováním TV, DVD** tráví 30% dětí v týdnu 2 hod. denně a 20% dětí 1 hod. , ale také 3 hod. denně
- **Hraním PC her** tráví 21% chlapců a 13% dívek v týdnu 2 hod. denně a 18% dětí 1 hod. , ale 15% chlapců také 3 hod. denně
- **Chatováním, emailováním a využíváním Internetu** tráví v týdnu 0,5-1 hod. denně 47% chlapců a 39% dívek.

HBSC 2010 - Rizikové chování

Kouření cigaret, pití alkoholických nápojů a užívání marihuany

Mezi roky 2006 a 2010 vzrostla **prevalence denních kuřáků** ve věkové skupině 15 let:

celkem z 16,3% na 17,9%, u dívek z 18,1% na 19,8% a u chlapců z 14,5% na 15,8%

- Z **alkoholických nápojů** mají děti nejčastější zkušenosti s **pivem**, pak s vínem. S věkem se konzumace tvrdých lihovin a míchaných nápojů přibližuje konzumaci vína.
- **Více než polovina 15letých se opila již před 13 rokem věku.** (Slovensko – jen sedmina 15letých)
- Dvě třetiny 15letých požily alkohol již ve 13 letech.

Rizikové chování

Kouření cigaret, pití alkoholických nápojů a užívání marihuany

- Mezi roky 2006 a 2010 vzrostl počet dětí, které uvedly, že byly **opakovaně opilé během posledních 30 dnů**
  - u 15letých chlapců byl nárůst ze 37% na 46%,
  - u 15letých děvčat ze 30% na 40%.
- V roce 2010 uvedlo **užití marihuany** 21,5 % 15letých (prevalence za posledních 12 měsíců).
- Mezi 15letými má **zkušenost s marihuanou** 30% mládeže.
- Každý **sedmý** chlapec nebo dívka v 15 letech experimentuje nebo užívá marihuanu směrem k pravidelnosti.
- Kouření, nadměrné pití alkoholu a užívání marihuany spolu **pozitivně korelují.**

Životní prostředí

- Chronická expozice aerosolovým částicím
předčasná úmrtnost, ročně 6 – 7 % úmrtí
- Ostravsko: znečištění ovzduší polévatým prachem v topné sezóně:
o 5,2 % vyšší hospitalizace pro onemocnění DC
- **40% dětí je doma vystaveno tabákovému kouři**
- Expozice radonem v budovách: **1130 Ca dých.s.**
- Hluk: 1,79 mil obyvatel žije nad hladinou 55 dB- **3% AIM (675 případů)**

Zpráva o zdraví obyvatel České republiky

 **Ministerstvo zdravotnictví
České republiky**

Zpráva o zdraví obyvatel České republiky

2014

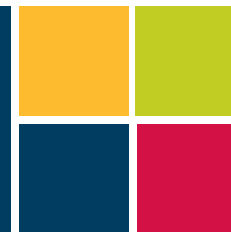
© Ministerstvo zdravotnictví 2014

**Nový strategický
dokument ČR „Zdraví
2020 – Národní strategie
ochrany a podpory
zdraví a prevence
nemocí“ přináší
odpovědi na existující
výzvy!**

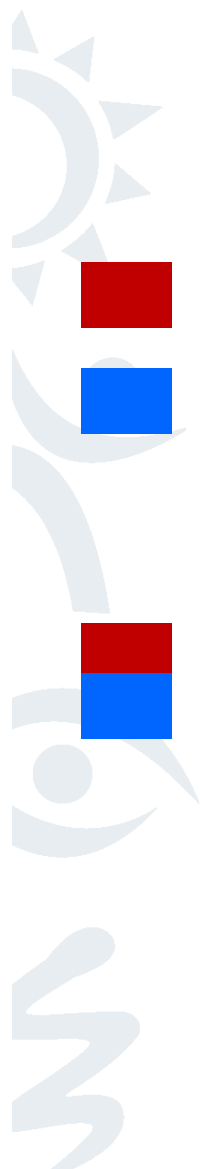
Základní charakteristika Národní strategie Zdraví 2020

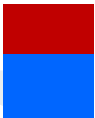

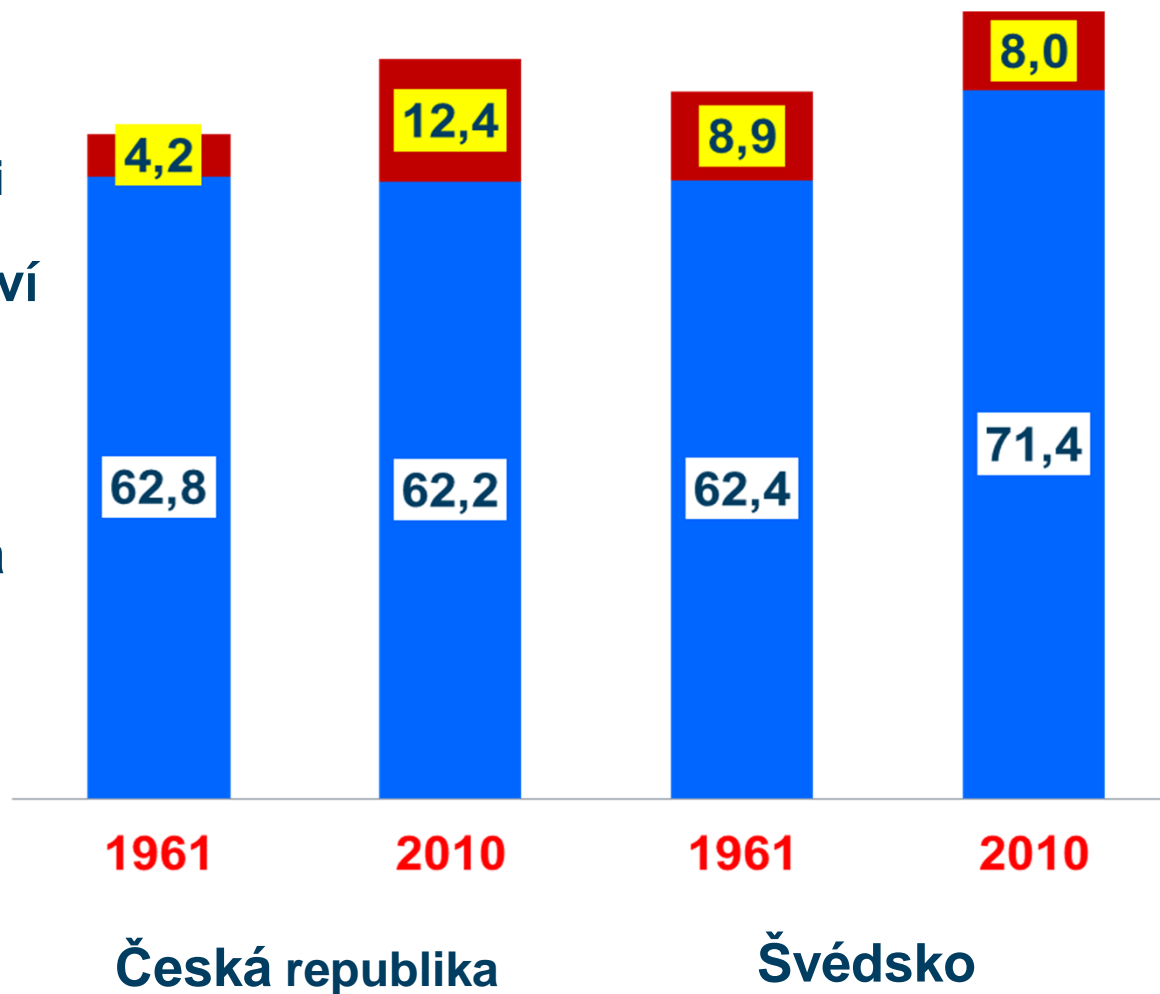
- Národní strategie je rámcovým souhrnem opatření pro rozvoj veřejného zdraví v ČR;
- Účelem Národní strategie je především stabilizace systému prevence nemocí a ochrany a podpory zdraví a nastartování účinných a dlouhodobě udržitelných mechanismů ke zlepšení zdravotního stavu populace;
- Existence a schválení Národní strategie Zdraví 2020 na úrovni vlády je **nezbytnou podmínkou pro využívání finančních prostředků z evropských fondů** pro celé české zdravotnictví v období let 2014 – 2020. Aby tato podmínka byla splněna zcela, je třeba do konce roku 2015 vytvořit a schválit implementační dokumenty – akční plány.

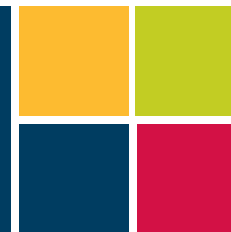
Hlavní cíl je zřejmý

- roky prožité v nemoci
- roky prožité ve zdraví
- celková délka života

Zdraví 2020 – Národní strategii ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí

- **Hlavní cíl - především stabilizace systému prevence nemocí a ochrany a podpory zdraví a nastartování účinných a dlouhodobě udržitelných mechanismů ke zlepšení zdravotního stavu populace**
- **usnesení vlády ČR č. 23 ze dne 8. 1. 2014:**
  - Bod III. 3. a): vláda ukládá ministrům **využívat Národní strategii** a její implementační dokumenty **při přípravě právních předpisů** a strategických dokumentů a při přípravě podkladů pro návrh **státního rozpočtu České republiky v letech 2015 – 2020**
  - Bod IV. vláda doporučuje **hejtmanům využít Národní strategii** při přípravě obdobných programů v rámci zdravotní politiky kraje
- **usnesení PS PČR č. 175 ze dne 20. 3. 2014:**
  - Bod II. vyzývá vládu, aby
    1. podporovala realizaci Národní strategie formou **spolupráce všech resortů a zohledňovala zdravotní aspekty ve všech politikách**
    2. **zohledňovala** realizaci Národní strategie **při schvalování státního rozpočtu**

Prioritní témata pro rozvoj aktivit v rámci Národní strategie Zdraví 2020

K praktické realizaci Národní strategie Zdraví 2020 byly vytvořeny implementační dokumenty – AKČNÍ PLÁNY – podle stanovených prioritních témat.

Horizontální

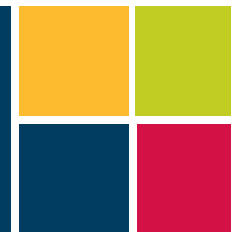
1. Dostatečná pohybová aktivita populace
2. Správná výživa a stravovací návyky populace
3. Zvládání stresu a duševní zdraví
4. Omezení zdravotně rizikového chování
5. Snižování zdravotních rizik ze životního a pracovního prostředí
6. Zvládání infekční onemocnění, zejména nově a znovu se objevujících infekcí, infekcí spojených s poskytováním zdravotní péče, opatření proti antimikrobiální rezistenci a vakcinační programy
7. Screeningové programy, jejich sledování a vyhodnocování jejich efektivity, identifikace nových možností
8. Zlepšení dostupnosti a kvality zdravotní péče, včetně následné a dlouhodobé
9. Zajištění kvality a bezpečí poskytovaných zdravotnických služeb
10. Celoživotní vzdělávání zdravotnických pracovníků
11. Elektronizace zdravotnictví

Vertikální

12. Zdravotní gramotnost
13. Snižování nerovnosti ve zdraví
14. Evidence-based přístupy
15. Podpora zdraví během celého života
16. Ekonomika zdraví

Akční plány pro implementaci Národní strategie Zdraví 2020

Existence a schválení Národní strategie Zdraví 2020 a jejích implementačních dokumentů = akčních plánů na úrovni vlády je **nezbytnou podmínkou pro využívání finančních prostředků z evropských fondů** pro celé české zdravotnictví v období let 2015 – 2020.

**Akční plány dne 20. 8. 2015 projednala vláda ČR
a podpořila je usnesením č. 671**

**AP Správná výživa a
stravovací návyky
populace**

AP správná výživa a stravovací návyky

AP proti obezitě

AP pro bezpečnost potravin

Pracovní skupina pro APSV

Zástupci MZ, MŠMT, MZe,
SZÚ, KHS, Univerzita, FN,
PK, ...

Adámková Věra, prof. MUDr., CSc.

Anděl Michal, prof. MUDr., CSc.

Chýlková Markéta, Mgr.

Derflerová Brázdová Zuzana, prof.
MUDr., Bc., DrSc.

Dlouhý Pavel, doc. MUDr., Ph.D.

Fried Martin, prof. MUDr., CSc.

Haluzík Martin, prof. MUDr., Ph.D.

Hejdová Jana, Ing.

Janatová Hana, MUDr., CSc.

Kliková Alena DNT

Košťálová Alexandra, Mgr.

Kreuzbergová Jaroslava, DIS

Kunešová Marie, Prof. MUDr., CSc.

Novák František, MUDr., Ph.D.

Papežová Klára, Mgr.

Pelikánová Terezie, prof. MUDr., DrSc.

Rážová Jarmila, MUDr., Ph.D.

Salavcová Miroslava, PaedDr.

Slavíková Miroslava, Mgr.

Svačina Štěpán, prof. MUDr., DrSc., MBA

Šteflová Alena, MUDr., Ph.D., MPH

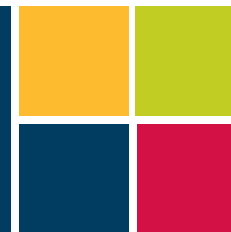
Tláškal Petr, MUDr., CSc.

Třísková Dana, MVDr., Ing.

Garant:

**Müllerová Dana, doc.
MUDr., Ph.D.**

Účel akčního plánu – **zabezpečení správné výživy a vyvážené a pestré stravy** všem obyvatelům ČR prostřednictvím mezirezortní spolupráce.

Dlouhodobý záměr (horizont 20 - 30 let) - **vyhnout se předčasným úmrtím, významně snížit výskyt chronických neinfekčních onemocnění**, kterým lze předcházet správnou výživou a zdravým životním stylem, a onemocněním z podvýživy nebo nedostatku konkrétních živin.

Priority akčního plánu

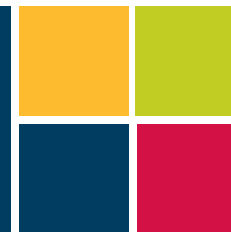
1) tvorba prostředí s vhodnými potravinami

- cílem je vytvoření takového zevního prostředí pro obyvatele ČR, které umožní, aby nabídka a možnost výběru vhodných potravin z hlediska dlouhodobé ochrany a podpory zdraví byla pro ně snadnější. Tedy, **nejenže tyto potraviny jsou fyzicky na trhu přítomné, ale jsou pro obyvatele i ekonomicky dostupné a jsou také jimi snadno rozpoznatelné.** To nelze zajistit živelnými tržními mechanismy, ale cílevědomým řízením státní správy.

Zahrnuje následující aktivity:

- vytvoření systému **společenské odpovědnosti** za správnou výživu obyvatelstva,
- **reformulaci potravin** ve smyslu snížení obsahu nejvíce rizikových živin (např. zejména sůl, tuky s nevhodným složením),
- **podporu nabídky správné výživy ve školách a školských zařízeních,**
- **ochranu dětí před marketingem** nevhodných potravin – MŠMT a MZ připravilo návrh ***VYHLÁŠKY, o požadavcích na potraviny, pro které je přípustná reklama a které lze nabízet k prodeji a prodávat ve školách a školských zařízeních – nyní před MPŘ***

VYHLÁŠKA ze dne ..... 2015, o požadavcích na potraviny, pro které je přípustná reklama a které lze nabízet k prodeji a prodávat ve školách a školských zařízeních

Požadavky na potraviny, pro které je přípustná reklama a které lze nabízet k prodeji a prodávat:

Doplňkový prodej a reklama na potraviny¹ v prostoru školy a školského zařízení musí splňovat požadavky stanovené v příloze k této vyhlášce.

Kategorie potravin	nejvyšší přípustná hodnota (g/100 g nebo g/100 ml)		
		sůl (NaCl)	tuky

V prostoru školy a školského zařízení se zakazuje doplňkový prodej a reklama na potraviny obsahující sladidla, potraviny obsahující kofein s výjimkou čaje, potraviny s obsahem trans mastných kyselin pocházejících z částečně ztužených tuků a energetické nebo povzbuzující nápoje a potraviny určené pro sportovce nebo pro osoby při zvýšeném tělesném výkonu.

Akční plán - Správná výživa a stravovací návyky

Nezbytný předpoklad pro reformulaci potravin je:

- ustanovení platformy výživy a zdraví (např. v rámci PK ČR);
- komunikace s výrobcí, prodejci a dalšími provozovateli služeb s potravinami;
- sociální marketing reformulovaných potravin a jejich rozpoznatelnost veřejností.

(odpovědnost v AP stanovena PK ČR)

Reformulační politika je taktéž součástí „**Akčního plánu proti obezitě**“,

jako jeden z nástrojů pro vytváření podmínek, které napomáhají překonávat bariéry bránící zdravé volbě pro splnění klíčové priority „**Tvorba antiobezigenního prostředí**“

Snížení příjmu kuchyňské soli – aktivity SZÚ

- zdravotně výchovné materiály a aktivity, semináře pro metodiky školního stravování, pedagogy, zdravotníky, spolupráce s IKEM na akci „Miluj své srdce“, Praha 24.4.2015
- semináře a distribuce: pediatri, PL, školy po celé ČR

„Už se vařit s maminkou, sůl nahradte bylinkou“

	1	2	3	4	5	6	7
Pondělí							
Úterý							
Středa							
Čtvrtek							
Pátek							

1 polná čajová lžička soli je 5g
více soli bytlo na jediném dnu
větší množství

Pečovat byste měli: včelina (řepa se), je to nejlepší, jako kdybyste přidali trochu SÍLU soli. Seznáte se s ní.

1 polná čajová lžička soli je 5g
více soli bytlo na jediném dnu
větší množství

snídaně, svačina, oběd, svačina, večeře

večeře: sůl, přiměřené množství

SŮL NENÍ JED, PŘESTO S NÍ ZACHÁZEJTE OPATRNĚ...

Doporučené denní množství soli je 4g (polná čajová lžička)

4g = 1 polná čajová lžička soli

Nadměrný přísun soli Vás ohrožuje na zdraví...
...proto byste měli mít množství soli ve svém jídelníčku vždy pod kontrolou.

Bufet U přesolené hranolky

Bufet U paní domácí

STÁLÁ NADŠÍKA JÍDEL

STÁLÁ NADŠÍKA JÍDEL

Když chceš dlouho zdravým být, zkus sůl v jídle nahradit

Vyzkoušejte a šep si pyramidu, kterou postavíte na stůl místo slánky nebo na jídelní (solničku), aby nikoho u stolu neobtěžoval. Pokaždé, když si budete dosolovat přemýšlejte, zda je to opravdu nezbytné. Až pyramidu šepíte, použijte vrchol pyramidy jako odměnu, do které si odměně množství soli, kterým je možné dosolit celý den. Různé na vrcholku pyramidy značí tři trojúhelníky, která by vám denně měla pokrýt tři výšeji jídla a případně na dosolení již hotových pokrmů.

více na www.mene-solit.cz

Doporučené denní množství soli je 5 gramů (plná čajová lžička)

4g

k dosolování a solení při vaření

v potravinách (skrytá sůl)

O soli a zdravém solení se dočtete také na www.mene-solit.cz

KOLIK SOLI NA SVĚ ČESTĚ NALOŽÍTE?

jed'te dál

Priority akčního plánu

2) podpora získávání a osvojování si správné výživy a zdravého životního stylu v průběhu celého života, zejména u nejvíce zranitelných skupin obyvatelstva

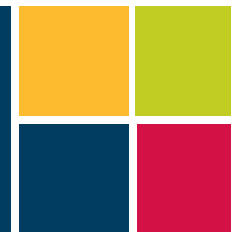
Zahrnuje následující aktivity:

- **zvýšení zdravotní gramotnosti** ve správné výživě, diferencované podle věkových skupin v celé populaci
- **individuální poradenství ve výživě zdravotnickými odborníky** ve výživě, hrazené z veřejného zdravotního pojištění.
- **navýšení nutriční kvality institucionálního stravování** (ve školách a školských zařízeních, v závodním stravování, ve veřejné službě, v nemocnicích a ústavech dlouhodobé a následné péče).
- **podpora dostupnosti výživy, získávání a osvojování si správné výživy** u nejvíce zranitelných skupin obyvatel v oblasti výživy.

Dotační program MZ ČR NPZ - PPZ Ozdravění výživy – prevence nadváhy a obezity

V roce 2015 bylo podpořeno ve dvou kolech tohoto dotačního programu, který je administrován sekcí hlavního hygienika, celkem **14 projektů podpory zdraví**, jejichž obsahem je prevence nadváhy a obezity, a to od 7 různých organizací, v celkové výši **2 038 000,- Kč**.

V roce 2014 se jednalo o 10 projektů (8 různých organizací) v celkové výši 1 100 000,- Kč.

K nejúspěšnějším projektům patří např.:

- Putování za zdravým jídlem
- Informační kampaň na téma WHO 5 klíčů k bezpečnému stravování
- Hry našich babiček a dědečků pro MŠ
- Nakupujeme zdravě a chytře

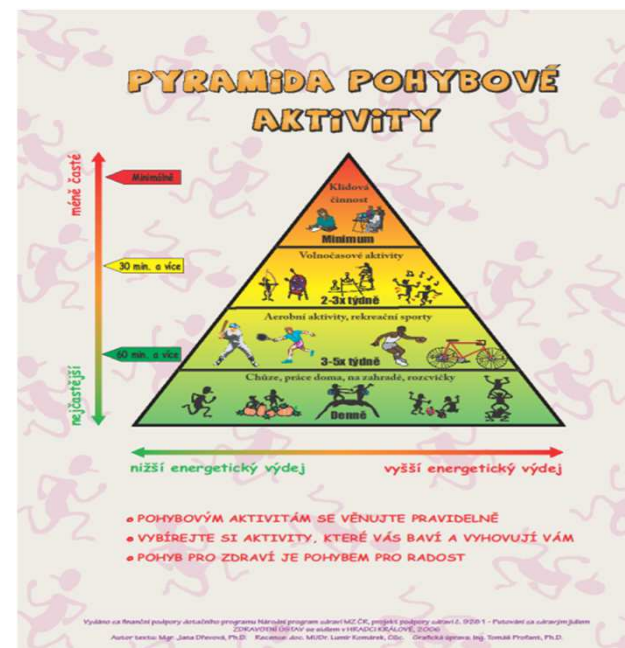

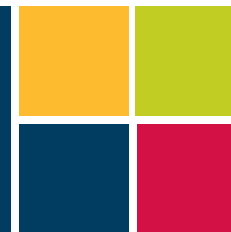
Dotační program MZ ČR NPZ - PPZ příklady úspěšných projektů

„Putování za zdravým jídlem“

Předkladatel – Zdravotní ústav se sídlem v Ústí nad Labem

Cílem projektu je zlepšit znalosti dětí školního věku o zdravé výživě. Formou soutěžní hry se děti naučily vybírat si zdraví prospěšné potraviny a získat praktické dovednosti (nákup a uskladnění potravin, stravovací zvyklosti).

Priority akčního plánu

3) posilování zdravotního systému v podpoře správné výživy a zdravého životního stylu

Zahrnuje následující aktivity:

- odborné řízení akčního plánu a tvorba systému výživových doporučení, jejich přijetí a garance státem
- **zavedení celoplošného vyhledávání osob v riziku malnutrice** v rámci primární i sekundární zdravotní péče
- poskytování **komplexní diferencované péče** nemocným s nadváhou a obezitou
- vybudování **sítě ambulancí nutričních terapeutů** (poradenství v primární i sekundární péči ve výživě)

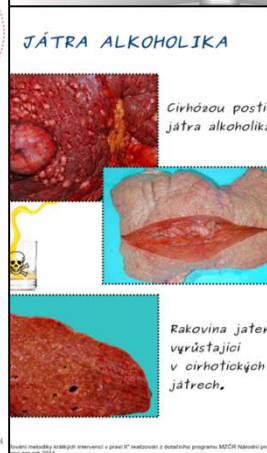
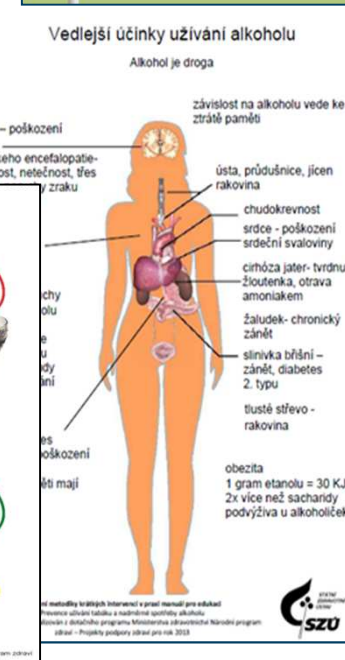
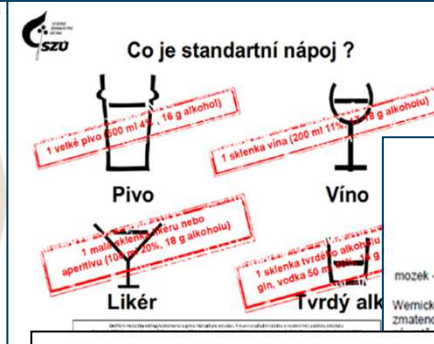

Krátké intervence

tvorba obrazových karet pro komunikaci o riziku s pacienty, školení

zdravotnického personálu (témata kuřáctví, škodlivého užívání alkoholu, vlivu

nadměrné konzumace některých potravin na zdraví, osteoporóza, příjem a výdej energie atd.)

Zdravá školní jídelna, Zdravá školní svačina

www.zdravaskolnijidelna.cz

tvorba a provoz webových stránek jako podpora nutričně vhodné přípravy jídel ve školách, posouzení jídelníčků a surovin, poradenství určeno pro vedoucí školních jídelen, metodiky stravování

- pilotní projekt SZÚ ve spolupráci s MZČR a KHS s cílem zvýšit nutriční hodnotu školního stravování pomocí 10 kritérií
- školní jídelny se naučí správně plánovat jídelníček dle Nutričních doporučení MZ ČR, správně a objektivně vést spotřební koš a získají informace jak zvýšit nutriční gramotnost personálu
- podporou projektu jsou webové stránky, které slouží k získání inspirace i informací

Zdravá školní svačina,

aneb uzdravme svůj školní automat i bufet

- publikace obsahuje doporučení pro jídelny a rodiče, jak mají dětem připravit chutnou a nutričně vyváženou svačinu
- pro ředitele a zřizovatele poskytuje užitečné informace o tom, které potraviny je vhodné prodávat v automatech a školních bufetech

Priority akčního plánu

4) podpora dozoru, sledování, hodnocení a výzkumu správné výživy a nutričního stavu obyvatelstva ČR a jeho podskupin

Zahrnuje následující aktivity

- **monitoring a hodnocení výživy a výživového stavu** populace v souvislosti s ukazateli zdraví
- **monitoring vývojových trendů malnutrice a jejích dopadů** na zdraví a průběžná evaluace efektivity jednotlivých i celkových výstupů akčního plánu
- **výzkum** v oblasti výživy a zdraví

Priority akčního plánu

5) posílení role veřejné správy v oblasti správné výživy a přizvání k řízení a rozhodování všech složek společnosti a sociálních skupin ČR, tvorba komunit a aliancí

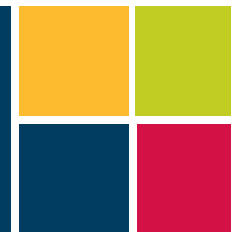
Zahrnuje následující aktivity:

- **zvýšení aktivity krajů** v řízení správné výživy svých obyvatel
- podpora a rozvíjení **komunitních programů**, které řeší správnou výživu jako jednu z prioritních oblastí
- **podpora vytváření aliancí, platforem, sítí zájmových skupin** společnosti s cílem aktivizace, podpory a rozvoji společnosti dobrovolně zavazují k aktivitám, které budují antiobezigenní prostředí

Akční plán – Bezpečnost potravin

Účel akčního plánu – ochrana podpora zdraví populace prostřednictvím dalšího zvyšování úrovně bezpečnosti potravin

Součástí je rovněž vize budování společensky otevřeného, **transparentního a vědecky podloženého systému** s cílem zvýšit důvěru spotřebitelů v potraviny uváděné na trh, zvyšování pestrosti nabídky zejména směrem k nutričně vyváženým potravinám

Poslání akčního plánu – zabezpečení vyvážené funkce a dalšího rozvoje systému bezpečnosti potravin **ve třech souvisejících oblastech** - v oblasti hodnocení zdravotních rizik, managementu zdravotních rizik a komunikaci zdravotních rizik

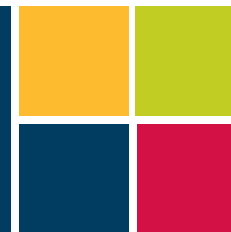

Akční plán – Bezpečnost potravin

- Klíčová priorita č. 1: Vědecky podložené hodnocení zdravotních rizik
  - **hodnocení individuální spotřeby potravin;**
  - **hodnocení dietární expozice člověka chemickým látkám;**
  - **hodnocení biologické bezpečnosti potravin;**
  - **hodnocení expozice populace chemickým látkám z předmětů určených pro styk s potravinami;**
  - **doplnění Národní databáze složení potravin;**
  - **posuzování nově hrozících zdravotních rizik z potravin.**

Hodnocení zdravotního rizika má vědecký charakter, má probíhat nezávisle tak, aby nemohlo docházet k ovlivňování výsledků v důsledku politických, ekonomických či jiných zájmů.

Do základní infrastruktury patří také data o individuální spotřebě potravin, tedy o nutričním chování spotřebitelů různého věku a pohlaví, data by neměla být starší 10 let. **Bohužel tento systém zatím není v ČR vybudován**, dalším akutním problémem je stále **nedokončená databáze složení potravin**. Je nutné podporovat a rozšiřovat systémy monitoringu dietární expozice člověka, a vzhledem ke globalizaci a rozšiřováním trhu s potravinami je nutné věnovat pozornost nově vznikajícím rizikům a snažit se minimalizovat jejich dopady.

- **Klíčová priorita č. 2: Řízení zdravotních rizik**
  - **koordinace a rozvoj činnosti kontrolních orgánů pro potraviny**
  - **národní databáze dat popisujících bezpečnost potravin v ČR;**
  - **rozvoj systémů surveillance bezpečnosti potravin (Nutrivigilance).**

Dozorový systém nad trhem v ČR existuje a je funkční, kompetence jsou stanoveny právními předpisy.

V případě OOVZ je ale **nezbytné se více soustředit na došetřování alimentárních onemocnění**, věnovat **pozornost hlášením občanů o nežádoucích účincích potravin** a zvýšit úroveň vyhodnocování takových podnětů a znalostí k došetřování. Pro tento účel je také nutné zlepšení vzájemné spolupráce jak na národní tak i na krajské úrovni. Je nutné také zvýšit akceschopnost při šetření nových rizik nebo při šetření na tzv. „společenské objednávky“

- **Klíčová priorita č. 3: Komunikace zdravotních rizik a vzdělávání**
  - **potravinová gramotnost;**
  - **celoživotní vzdělávání odborníků v oblasti bezpečnosti potravin;**
  - **spolupráce s mezinárodními institucemi řešícími bezpečnost potravin;**
  - **spolupráce mezi státem, provozovateli potravinářských podniků, občanskými organizacemi.**

Jedním z hlavních problémů je, že **veřejnosti je předkládáno množství nepřesných až zcestných informací ve vztahu ke zdravotní bezpečnosti a účinkům potravin.** Jednou z příčin je i rozvoj internetu a šíření nejrůznějších informací bez vědeckých podkladů, které jsou často spotřebiteli považovány za informace spolehlivé. V některých případech je problematická i komunikace rizika ze strany institucí, které se bezpečností potravin zabývají, kdy je komunikováno „jen“ riziko bez dalšího vysvětlení.

VšCOJŠ.CZ

**„Informační kampaň na téma WHO
5 klíčů k bezpečnému stravování,
hygiena při manipulaci s potravinami
a zdravá výživa“**

Předkladatel - Ústav zemědělské ekonomiky a informací
Praha

**Cílem projektu je seznámit generaci předškolních
dětí**

**(děti 3-6 let) a starších školních dětí a mládeže
(11-19 let) se základními stravovacími a
hygienickými pravidly dle WHO a se základy
zdravé výživy. Děti jsou aktivně zapojovány do
programu hraním scének apod.**

Další klíčové momenty Národní strategie

- 26. června 2014 - Ministr zdravotnictví zahrnul Národní strategii **mezi svých 12 priorit**, které představil na tiskové konferenci; téhož dne pak byla Národní strategie prezentována panem ministrem a hlavním hygienikem ČR v rámci Žofínského fóra;
- 23. července 2014 - Národní strategie prezentována široké veřejnosti a médiím v rámci **samostatné tiskové konference** na půdě ministerstva zdravotnictví;
- Další představení a výzva ke spolupráci resortů proběhly na jednání **Rady vlády pro zdraví a životní prostředí** dne 29. července 2014;
- O průběhu příprav implementačních dokumentů jsou rovněž pravidelně informováni ředitelé **krajských hygienických stanic**, jejichž aktivní účast je nedílnou součástí úspěchu realizace Národní strategie Zdraví 2020;
- Komunikace a distribuce na regionální a místní úroveň je pak zajišťována ve spolupráci s **Národní sítí zdravých měst**;
- Postup přípravy Národní strategie je rovněž pravidelně prezentován **v rámci odborných fór**;
- Web www.zdravi-2020.cz, kde je k dispozici anglická i česká verze Národní strategie a po schválení vládou byly přidány i AP a další související dokumenty.

Nové publikace

MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

Světová zdravotnická
organizace
Evropa

ZDRAVÍ 2020

Rámcový souhrn opatření připravených s cílem pomoci vládám a všem společenským aktivitám, aby přispívaly ke zdraví a životní pohodě obyvatel evropského regionu

Ke stažení na www.mzcr.cz
v sekci Veřejné zdraví –
Zdraví 2020

MINISTRY OF HEALTH
OF THE CZECH REPUBLIC

ZDRAVÍ2020
National Strategy for Health Protection
and Promotion and Disease Prevention

HEALTH 2020

National Strategy for Health Protection
and Promotion and Disease Prevention

MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

Světová zdravotnická
organizace
Evropa

ZDRAVÍ2020

ZDRAVÍ 2020

Osnova evropské zdravotní politiky
pro 21. století

MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

ZDRAVÍ2020

ZDRAVÍ 2020

Národní strategie ochrany a podpory
zdraví a prevence nemocí

MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

ZDRAVÍ2020

Zpráva o zdraví obyvatel České republiky

Logo Národní strategie

- **Ministerstvo zdravotnictví předpokládá naplňování Národní strategie Zdraví 2020 ve spolupráci se všemi resorty, stejně jako se všemi složkami společnosti. Logo Národní strategie by se mělo stát symbolem této spolupráce**

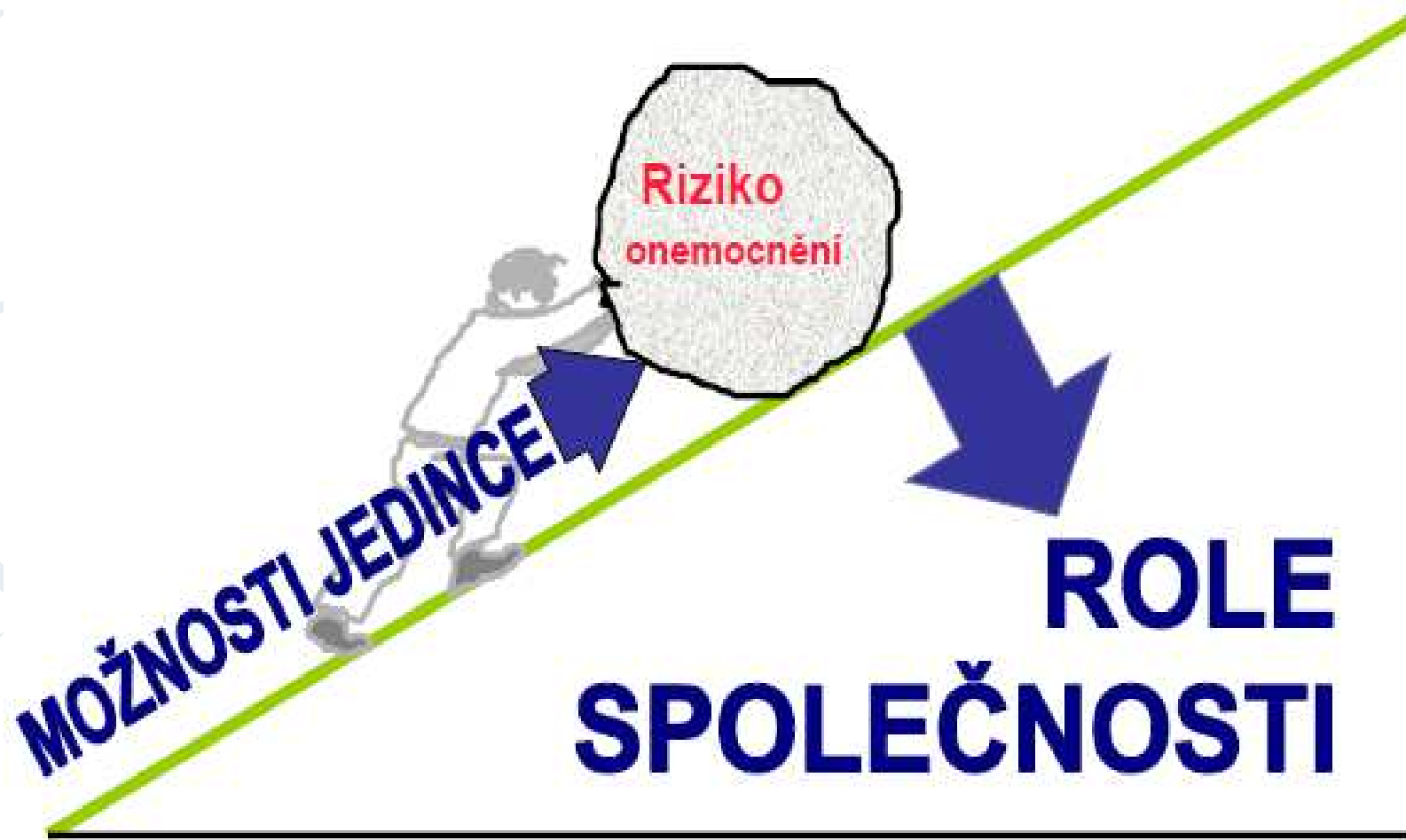

Nejbližší úkoly

- Dialog se se všemi resorty a zástupci neziskového a soukromého sektoru, vědeckých i výzkumných institucí, odborných společností a dalších aktérů za účelem prioritizace opatření AP a rozpracování projektů;
- Hledání udržitelného systému podpory pracovních skupin k jednotlivým AP;
- Soustavná spolupráce sektorů při zohledňování zdravotních aspektů v rámci všech politických opatření;
- Rozvoj efektivní komunikace s odbornou a laickou veřejností za účelem rozvoje zdravotní gramotnosti a posílení důvěry veřejnosti v systém ochrany a podpory veřejného zdraví;
- Zrušení UV č. 1046/2002 ke Zdraví 21 a aktualizace souvisejícího usnesení č. 936/2007 k dokumentům předkládaným každoročně v rámci Souhrnné zprávy o meziresortním naplňování strategických dokumentů v oblasti ochrany a podpory veřejného zdraví;
- Aktualizace Hodnotící zprávy o plnění cílů Zdraví 21 o roky 2013 a 2014 a její vydání.

MOŽNOSTI JEDINCE A ROLE SPOLEČNOSTI

INDIVIDUÁLNÍ ÚSILÍ A POPULAČNÍ OPATŘENÍ

INDIVIDUÁLNĚ
ORIENTO VANÁ
ZDRAVOTNÍ VÝCHOVA A
DALŠÍ FORMY MOTIVACE

POPULAČNĚ
ORIENTO VANÁ
OPATŘENÍ

nezdravé pracovní a životní prostředí
špatná výživa (zdravotně nebezpečné potraviny)
nebezpečné sociální chování, např. růst násilí a kriminality
nevhovující bydlení, nevhodné využívání volného času, stres apod.
široká škála dalších sociálních a ekologických faktorů ohrožujících zdraví

Podpora veřejného zdraví u dětí a mládeže

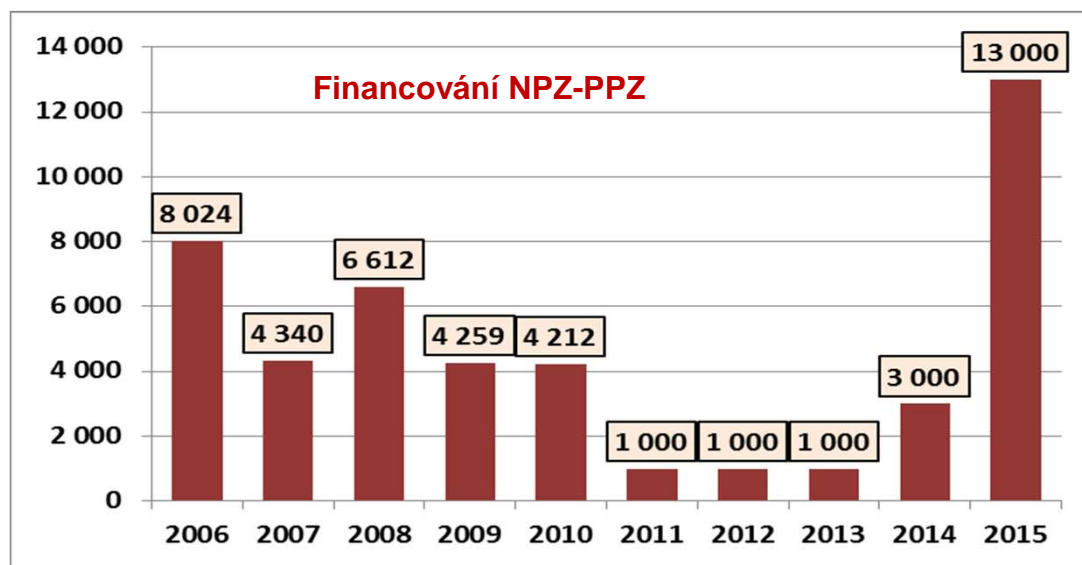
Podpora veřejného zdraví, zvyšování zdravotní gramotnosti populace, vč. dětské populace a mladistvých, je ze strany MZ realizováno zejména:

- **Realizací Národní strategie Zdraví 2020** a jejích akčních plánů, které jsou zaměřeny i na zdraví a prevenci nemocí u dětí a mládeže – např. AP podpora pohybové aktivity, AP správná výživa a stravovací návyky, AP proti obezitě, AP primární prevence rizikového chování u vysoce ohrožených skupin dětí
- **Aktivní podporou komunitních projektů** na celostátní úrovni – např. Zdravá města, Školy podporující zdraví, Zdravé nemocnice, Podnik podporující zdraví
- **Podporou a účastí na zdravotně výchovných kampaních** na celostátní úrovni pod záštitou MZ
- **Financováním projektů z dotačních programů** – sekce hlavního hygienika administruje dva dotační programy, a to Národní program zdraví-projekty podpory zdraví a Národní program řešení problematiky HIV/AIDS

Dotační program Národní program zdraví – projekty podpory zdraví

Hlavními cíli je dlouhodobě podporovat zájem o odpovědnost ke zdraví a jeho posilování v rodinách, školách a obcích, zvyšovat zdravotní gramotnost populace, zvyšovat znalosti o možnostech prevence nemocí a napomáhat změnám v chování ve vztahu k životnímu stylu.

Tři základní tematické okruhy pro projekty: Ozdravení výživy a optimalizace pohybové aktivity – Omezování kuřáctví a nadměrné spotřeby alkoholu – Komplexní zaměření na podporu zdraví a prevenci nemocí.

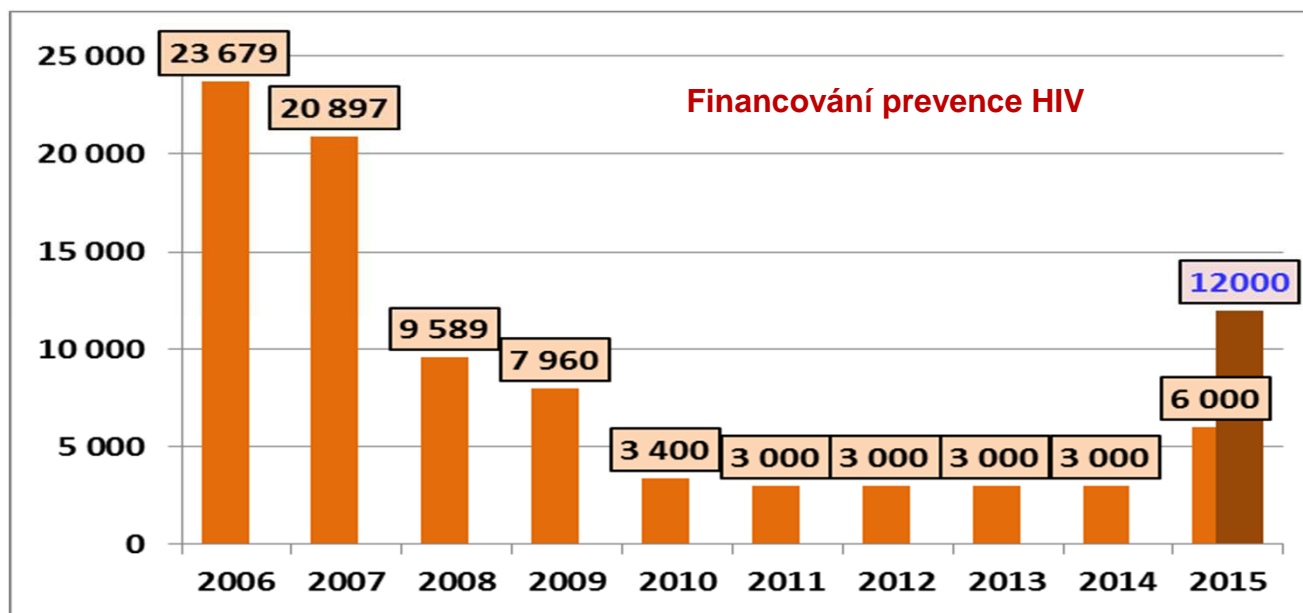

Dotační program Národní program řešení problematiky HIV/AIDS

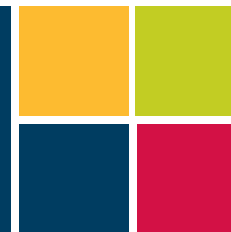

Hlavními cíli je snižování rizika vzniku a šíření HIV infekce edukací a intervencí v cílové populaci, prevence sexuálního přenosu HIV v populaci se zaměřením na mládež a osoby s rizikovým sexuálním chováním, zajištění dostupného bezplatného anonymního testování a podpora pozitivních změn v chování a odpovědnosti za své zdraví, zejména u mládeže.

Dva základní tematické okruhy pro projekty: zajištění anonymního a bezplatného HIV testování a poradenství - edukace a intervenční aktivity zaměřené zejména na rizikově se chovající populaci a na mládež.

Státní zdravotní ústav realizuje mnoho projektů a aktivit zaměřené na prevenci nemocí a podporu zdraví dětí a mladistvých

„JABLÍČKO“ (APPLE) - LOĽI HABAJORI
podpora správné výživy pro děti 8 – 12 let
v sociálně vyloučených lokalitách

Zdravá výživa

Pitný režim
zaměřeno na děti ve věku 8 – 12 let
besedy, ZVM...

Snížení spotřeby soli
(školy, školní jídelny)
semináře, distribuce ZVM...

Státní zdravotní ústav realizuje mnoho projektů a aktivit zaměřené na prevenci nemocí a podporu zdraví dětí a mladistvých

Rizikové faktory

Jak se nestát závislákem

Interaktivní program s deseti stanovišti pro děti 13 + a mládež (ZŠ, SŠ) vzdělávání pedagogů

Hrou proti AIDS

Interaktivní program s pěti stanovišti pro děti 14 + a mládež (ZŠ, SŠ)

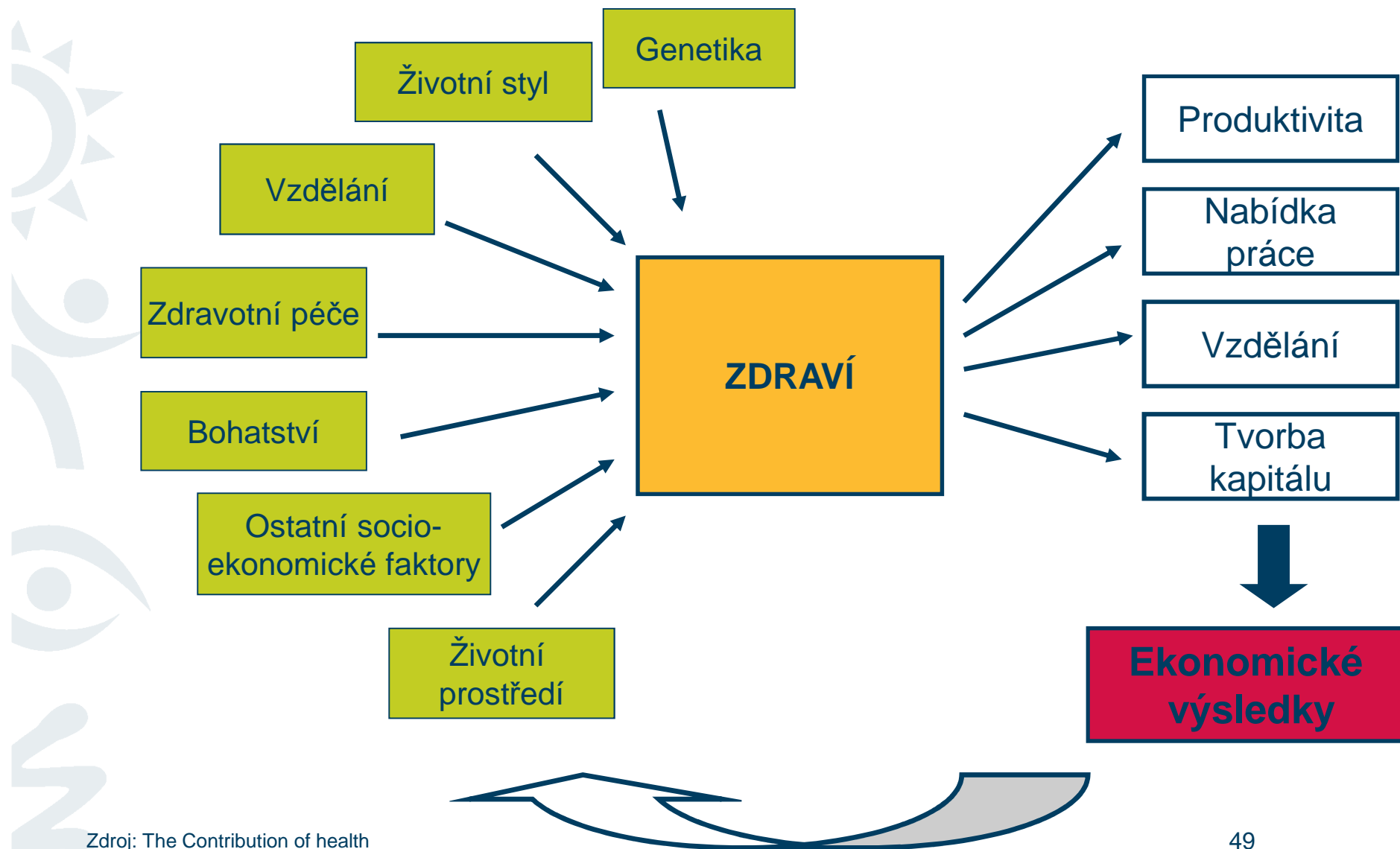

Cigareto, s tebou si nezačnu
maňáskový muzikál
pro děti v MŠ

„Zdraví znamená bohatství“

Děkuji za pozornost!

Kontakt:

MUDr. Jarmila Rážová, Ph.D.

**ředitelka odboru ochrany veřejného zdraví a
zástupkyně hlavního hygienika ČR**

jarmila.razova@mzcr.cz

vh@mzcr.cz